

**Utkast**

**R-40/26 Høringssvar Regional plan for livskraftige lokalsamfunn**

Forslag til vedtak:

**Forslag til vedtak**

1. Polarsirkelrådet vedtar vedlagte høringsinnspill til *Regional plan for livskraftige lokalsamfunn*.
2. Polarsirkelrådet støtter hovedretningen i planforslaget, men mener planen må bli tydeligere prioritert og få en sterkere regional og interkommunal dimensjon.
3. Planen må særlig følges opp med konkrete, forpliktende og finansierte tiltak innen befolkningsutvikling, bolig, arbeidskraft og kompetanse, kraft og nett, transport, jernbane, samfunnssikkerhet og bærekraftig verdiskaping.
4. De interkommunale politiske rådene må gis en tydelig rolle som utviklings- og samarbeidspartner for fylkeskommunen i gjennomføringen og den årlige oppfølgingen av planen.
5. Sekretariatsleder gis fullmakt til å foreta mindre redaksjonelle endringer og oversende høringsinnspillet til Nordland fylkeskommune innen høringsfristen.

|                     |                                                                |
|---------------------|----------------------------------------------------------------|
| <b>Avsender</b>     | Polarsirkelrådet – Indre Helgeland interkommunalt politisk råd |
| <b>Kommuner</b>     | Rana, Hemnes, Nesna, Lurøy, Træna, Rødøy og Hattfjelldal       |
| <b>Høringsfrist</b> | 30. september 2026                                             |

**Polarsirkelrådet støtter hovedretningen i planforslaget. Planen må samtidig bli tydeligere på hvordan Nordland skal møte befolkningsnedgang, mangel på arbeidskraft og kompetanse, behovet for omstilling og den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen. For vår region er det avgjørende at utviklingen ses på tvers av kommunegrenser, og at kyst, innland og regionsenter utvikles i samspill.**

**1. Overordnet vurdering**

Polarsirkelrådet er positivt til at Nordland fylkeskommune utarbeider en samlet regional plan for livskraftige lokalsamfunn. Planutkastet favner viktige områder som samfunnssikkerhet, demografi, kompetanse, utenforskap, frivillighet, kultur og bærekraftig verdiskaping. Rådet ber om at innspillene til denne planen og Regional plan for arealforvaltning vurderes i sammenheng.

Planen inneholder mange mål, strategier og tiltak. For å styrke gjennomførbarheten bør sammenhengen mellom utfordringer, mål, tiltak, ansvar og finansiering tydeliggjøres. De største og mest langsiktige utfordringene må prioriteres klarere i handlingsprogrammet.

**2. Et tydeligere regionalt og interkommunalt perspektiv**

Polarsirkelregionen består av kommuner med ulike, men utfyllende fortrinn. Rana er regionens største arbeids-, industri-, kompetanse- og servicesenter. Nesna er et viktig utdannings- og transportknutepunkt. Lurøy, Træna og Rødøy har store marine ressurser og sterke miljøer innen

## **Polarsirkelrådet - Indre Helgeland Interkommunalt Politisk Råd**

fiskeri, havbruk og reiseliv. Hemnes og Hattfjelldal har betydelige ressurser innen kraft, industri, landbruk, skogbruk, mineraler og grenseoverskridende samarbeid. Utviklingen i hver kommune påvirker hele regionen.

Planen omtaler behovet for samarbeid, men sier mindre om hvordan interkommunalt samarbeid skal brukes som et konkret virkemiddel. De interkommunale politiske rådene bør få en tydelig rolle som utviklings- og samarbeidspartner for fylkeskommunen.

Polarsirkelrådet ber om at planen:

- gir de interkommunale politiske rådene en tydelig rolle i gjennomføring og årlig oppfølging
- etablerer virkemidler for utvikling av interkommunale tjenester og felles fagmiljøer
- gir støtte til planlegging, prosjektledelse og gjennomføring av regionale utviklingsprosjekter
- legger til rette for at vellykkede prosjekter kan gå over fra prosjekt til permanent drift
- bygger sterkere på funksjonelle bo-, arbeids-, kompetanse- og næringsregioner.

### **3. Befolkningsutvikling, arbeidskraft og bolig**

Befolkningsnedgang, utflytting av unge, flere eldre og færre i yrkesaktiv alder er blant de største utfordringene for kommunene i regionen. For små kyst- og distriktskommuner kan selv små endringer få store konsekvenser for tjenester, næringsliv og beredskap. Planen bør derfor ha en tydelig ambisjon om å snu befolkningsnedgangen, ikke bare tilpasse samfunnet til den.

Dette krever en samlet innsats for:

Planen må både ha ambisjon om å snu befolkningsnedgangen og bidra til at kommunene kan tilpasse tjenester, kompetanse og organisering til en utvikling med flere eldre og færre i yrkesaktiv alder.

- flere og mer varierte arbeidsplasser i hele regionen
- å beholde og få tilbake unge og personer med etterspurt kompetanse
- bedre inkludering av innvandrere, flyktninger og personer utenfor arbeidslivet
- et mer sammenhengende regionalt bo- og arbeidsmarked
- tilgjengelige boliger for unge, eldre, tilflyttere og arbeidsinnvandrere
- regionale og lokale boligbehovsanalyser, sterkere bruk av Husbankens virkemidler og risikoavlastning i områder med svake boligmarkeder.

### **4. Verdiskaping basert på hele regionens fortrinn**

Livskraftige lokalsamfunn forutsetter et variert og konkurransedyktig næringsliv.

Polarsirkelregionen har et særskilt potensial i koblingen mellom industri, kraft, sjømat, havbruk, mineraler, landbruk, skogbruk, reiseliv og kreative næringer. Planen bør legge større vekt på hvordan verdikjedene henger sammen på tvers av kommunegrensene.

Industri miljøene i Rana og Hemnes gir oppdrag og kompetanse til et større omland. Veksten innen fiskeri, havbruk og reiseliv i Lurøy, Træna og Rødøy skaper behov for transport, leverandørtjenester og kompetanse i hele regionen. Nesna har en sentral rolle som utdanningssted og transportknutepunkt, mens Hattfjelldal og Hemnes knytter regionen til innlandet og Sverige. Denne gjensidige avhengigheten bør komme tydelig fram i planens mål og tiltak.

Kunnskapsgrunnlaget bør også ta inn mulighetsstudier som viser potensialet for betydelig vekst og mange nye arbeidsplasser på Helgeland fram mot 2035.

## **Polarsirkelrådet - Indre Helgeland Interkommunalt Politisk Råd**

### **5. Kraft og nett som forutsetning for vekst og beredskap**

Kraftproduksjon og kraftforedlende industri er blant regionens viktigste fortrinn. Tilstrekkelig kraft og nettkapasitet er avgjørende for eksisterende industri, nye etableringer, elektrifisering av transport og havbruk, utslippsreduksjoner og samfunnssikkerhet. Kraft og nett bør derfor omtales tydelig som kritisk samfunnsinfrastruktur.

Polarsirkelrådet ber om at planene løfter fram:

- raskere utbygging og forsterkning av strømnettet
- regional samordning av kraft- og nettbehov
- prioritering av modne prosjekter med høy samfunnsnytte
- opprydding i nettkøen slik at prosjekter uten tilfredsstillende framdrift ikke blokkerer andre etableringer
- energieffektivisering, bruk av spillvarme og utvikling av industrielle symbioser
- lokale og regionale ringvirkninger fra bruk av naturressursene.

### **6. Transport, mobilitet og strategiske korridorer**

Store avstander og spredt bosetting gjør transport til en grunnleggende forutsetning for arbeid, utdanning, helse, offentlige tjenester og næringsliv. Dette gjelder særlig øy- og kystkommunene, men også innlandskommunene og forbindelsene mellom tettstedene. Transport må derfor få en tydeligere plass som virkemiddel for livskraftige lokalsamfunn og totalberedskap.

#### **Korridoren mellom Rana og kysten**

Korridoren Mo i Rana-Nesna-Stokkvågen-Lurøy-Træna-Rødøy er avgjørende for veksten innen havbruk, sjømat, reiseliv og annen eksportrettet virksomhet. Planen bør synliggjøre behovet for utvikling av fylkesvei 810 og Bustneslia, forbindelsen videre til Nesna og Stokkvågen, fylkesvei 17, tilstrekkelig ferje- og hurtigbåtkapasitet og funksjonelle havner.

#### **Innland, nord-sør og forbindelsen mot Sverige**

E6, E12 og forbindelsene mellom Rana, Hemnes og Hattfjelldal er viktige for næringsliv, arbeidsreiser, reiseliv, forsyningssikkerhet og grenseoverskridende samarbeid. E12-korridoren Mo i Rana-Umeå-Vasa har økt strategisk betydning etter at Sverige og Finland ble NATO-medlemmer, og bør ses i sammenheng med havn, jernbane og ny flyplass i Mo i Rana.

#### **Jernbane for person og gods**

Nordlandsbanen er lite omtalt i planutkastene, til tross for sin betydning for persontransport, gods, næringsliv, klima og beredskap. Planene bør bidra til å styrke person- og godstrafikken, kapasiteten og regulariteten på banen. Det bør også utredes et regionalt tog- og pendlertilbud i korridoren Trofors-Mosjøen-Hemnes-Mo i Rana, samordnet med busstilbudet.

Arealbehov til stasjoner, kryssingsspor, godsterminaler og annen jernbaneinfrastruktur må sikres. Et sterkere godstilbud kan avlaste veinettet og knytte kystens sjømatproduksjon og regionens industri bedre til nasjonale og internasjonale markeder.

#### **Sammenhengende transportsystem**

Veier, jernbane, ferjer, hurtigbåter, havner og flyplass må ses som ett samlet transportsystem. Ny flyplass i Mo i Rana og regionens havner gir nye muligheter for næringsliv, reiseliv og beredskap, men gevinstene forutsetter gode forbindelser til alle kommunene i regionen.

Ny flyplass og ny dypvannskai i Mo i Rana vil få betydning for regional vekst, rekruttering, logistikk, samfunnssikkerhet og mottak av allierte forsterkninger. Fylkeskommunen bør bidra til å realisere det regionale potensialet i disse investeringene og sikre gode forbindelser til resten av Helgeland og Sverige.

## **Polarsirkelrådet - Indre Helgeland Interkommunalt Politisk Råd**

### **7. Desentralisert utdanning og kompetanse**

Tilgang til kompetanse er avgjørende for både kommunale tjenester og næringsliv. Regionen trenger flere fleksible og desentraliserte universitets- og fagskoletilbud som gjør det mulig å utdanne seg der man bor og arbeider. Tilbudene må utvikles i nær dialog med kommunene og arbeidslivet.

Planen bør prioritere:

- videreutvikling av Campus Helgeland i Rana
- styrking av Nesna som studiested og et tettere samarbeid mellom Nesna og Campus Helgeland
- flere desentraliserte fagskole-, universitets- og videreutdanningstilbud
- utdanning innen helse, oppvekst, industri, teknologi, energi, sjømat og havbruk
- bedre sammenheng mellom videregående opplæring, læreplasser, høyere utdanning og regionalt arbeidsliv
- felles tiltak for rekruttering, kompetansedeling og oppbygging av interkommunale fagmiljøer.

### **8. Samfunnssikkerhet og totalberedskap**

Polarsirkelrådet støtter at samfunnssikkerhet og beredskap har fått en sentral plass. Spredt bosetting, lokal produksjon, aktive havner, kraftanlegg og robuste lokalsamfunn er viktige deler av totalberedskapen. Planen bør samtidig være tydeligere på fylkeskommunens koordinerende rolle og på samarbeid gjennom de interkommunale politiske rådene.

Det bør utvikles tiltak for:

- regional samordning av risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner
- felles regionale øvelser og kompetansebygging
- forsyningssikkerhet for kraft, mat, drivstoff, medisiner og elektronisk kommunikasjon
- robuste transportårer, havner og alternative forbindelser
- sivil-militært samarbeid og mottak og transport av allierte forsterkninger
- klimatilpasning og håndtering av naturfare i kyst- og innlandsområder.
- 

### **9. Inkludering, frivillighet og kultur**

Polarsirkelrådet støtter planens vektlegging av forebygging, inkludering, frivillighet, idrett og kultur. I små lokalsamfunn er frivilligheten og lokale møteplasser avgjørende for tilhørighet, bolyst og beredskap. Tiltakene må følges av forutsigbare virkemidler og enkle søknads- og rapporteringsordninger.

Rådet framhever særlig Felles Ansvar Polarsirkelen, som skal forebygge rus, kriminalitet og utenforskap blant ungdom. Planen bør sikre langsiktig støtte til etablering og videre drift. Det regionale kulturtilbudet må samtidig nå hele regionen, blant annet gjennom Nordland Teater, Årjelhsaemien Teatere, Helgeland Museum, bibliotekene, kulturskolene og frivillige organisasjoner.

### **10. Tydeligere ansvar, finansiering og oppfølging**

Planen bør tydeliggjøre hva fylkeskommunen, kommunene, staten, de interkommunale politiske rådene og andre samarbeidspartnere skal bidra med. Nye forventninger til kommunene må følges av vurderinger av økonomiske og administrative konsekvenser.

Polarsirkelrådet ber om at det under hvert hovedmål framgår:

- hva kommunene må, bør og kan gjøre
- hvilken veiledning, kompetanse og finansiering fylkeskommunen skal bidra med
- hvilke tiltak som allerede er finansiert, og hvilke som forutsetter nye bevilgninger
- hvordan tiltakene skal prioriteres og måles
- hvordan lokale forskjeller i geografi, kapasitet, næringsstruktur og bosettingsmønster skal ivaretas.

## **Polarsirkelrådet - Indre Helgeland Interkommunalt Politisk Råd**

### **11. Samarbeid Polarsirkelrådet kan bidra i**

Polarsirkelrådet ønsker å være en samarbeidspartner i oppfølgingen av planen. Rådet kan bidra i eksisterende og nye utviklingsprosjekter innen blant annet:

- interkommunale tjenester og felles fagmiljøer, herunder Felles Ansvar Polarsirkelen og samarbeid innen barnevern og fosterhjem
- regional kraft- og nettutvikling gjennom relevante kraftfora og samarbeid med kommuner, nettselskap og næringsliv
- utvikling av transportkorridoren mellom Rana, Nesna, Stokkvågen og kystkommunene
- utvikling av regionalt kollektivtilbud og miljøvennlige transportløsninger, blant annet gjennom arbeidet med nytt kollektivtilbud og bypakke i Rana
- E12-samarbeidet og andre grenseoverskridende forbindelser mot Sverige
- styrking av Nordlandsbanen for person- og godstrafikk og utredning av regionalt togtilbud på Helgeland
- utvikling av Campus Helgeland, Nesna som studiested og desentraliserte utdanningstilbud
- regional samfunnssikkerhet, beredskap og øvelser
- reiseliv, besøksforvaltning, kultur og felles profilering av regionen.

### **Oppsummering**

Polarsirkelrådet støtter hovedretningen i Regional plan for livskraftige lokalsamfunn. For å få større effekt bør planen bli tydeligere prioritert og få en sterkere regional og interkommunal dimensjon. Befolkningsutvikling, bolig, kompetanse, kraft og nett, transport, jernbane, beredskap og bærekraftig verdiskaping må følges opp med konkrete, forpliktende og finansierte tiltak.

Utviklingen av Polarsirkelregionen må bygge på samspillet mellom regionsenteret, innlandskommunene og kyst- og øykommunene. Ved å koble regionens naturressurser, næringsmiljøer, kompetanse og infrastruktur kan Nordland skape flere arbeidsplasser, styrke bosettingen og bygge mer robuste lokalsamfunn.

### **Vedlegg:**

Høringsnotat -Regional plan for livskraftige lokalsamfunn NFK

Høring og offentlig ettersyn av regional plan for arealforvaltning NFK

Høringssvar Regional plan for livskraftige lokalsamfunn Rana Kommune